

LINDA SEGTNAN

Fiskaren

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

TIDIGARE UTGIVNING

Åttonde huset, 2022

Albert Bonniers Förlag
Box 3159, 103 63 Stockholm
www.albertbonniersforlag.se
info@albertbonniers.se

ISBN 978-91-0-080627-9

COPYRIGHT © Linda Segtnan, 2026

OMSLAG Michael Ceken

FÖRSTA TRYCKNINGEN

TRYCK ScandBook, EU 2025

Till Karin och andra mellan verkligheter

*När jag ler,
uppstår ljus,
är jag vred,
glöds
allt,
när jag ser
på stoft ned
föds
ur grus
gestalt.*

Ur Gustaf Frödings "Den skapande nyskapande".

DEL ETT

Räcker det att du känner mig, och vet att jag inte har för vana att fara med osanning? Vad du har hört stämmer till stora delar – du berättar det väl inte vidare, om jag återger för dig vad som skedde? [...] Hennes ögon vändes inåt och den uppsluppna stämningen försvann genast. Från att ha varit ovillig att hålla i pennan höll hon den nu i ett grepp så hårt att knogarna vitnade. Hon skrev, och prinsessan K läste, till en början med klar stämma, men så allt tystare, för att slutligen tystna helt. Men jag stod bakom hennes axel, så jag såg. Efter att ha skrivit flera papper fulla kastades hennes huvud bakåt, och ryggen böjdes långt över ryggstödet. Armarna började rycka och det var då ljuset slocknade. Under hela tiden stod hennes stackars make i vanmakt och kunde inte göra annat än att se på. Nej, han kommer nog inte tillbaka, och henne har ingen sett röken av sedan det hände, inte ens på Blanchs. Nåväl, hur är det med barnen? Och har ni det lika kallt hos er som vi har det här?

Brev från fru Lovisa Maria Boberg
till fru Johanna Emilia Schwartz,
november 1903.

1.

Ingen annanstans i landet är det så mörkt som i Småland. Det är en annan sorts mörker än på andra platser i riket. I norr är natthimlen en svart diamant. Hemma i Stockholm får den färg när man betraktat den ett tag – den kan vara lila, grön eller orange. Och allra längst ned i landet rullar havsluft in och får himlen att välva sig askig och matt över kusterna. Men här är mörkret påfallande kompakt och färglöst. Det är mycket kallt, men himlen lyckas ändå på något vis te sig låg och stängd istället för klar och hög. Magdalena spänner käkarna för att inte hacka tänder och makar sig längre ned i släden, så långt ned det går utan att ge avkall på hållningen. Hennes make drar henne till sig. Hon gömmer ansiktet mot hans rock.

”Det är inte långt kvar”, försäkrar Johan.

Hästen börjar skritta när vägen smalnar av till ett tunt snitt genom skogen. Nervositeten blossar upp i magen, den går i vågor. Magdalena påminner sig själv om vem hon ska vara på den här nya platsen – ett träd, ser hon för sig, djupt förankrad och med rak, stark stam. Vid vägs ände glimmar snart ljusen från Helö gård, dikt an mot den tätä skogen. Magdalena har förut bara sett gården på bild. Fotografiet var taget sommartid, med kaprifol klängande

på fasaden. Johan berättade då att det var grönmålat med detaljer i bränd umbra, men av det syns förstås ingenting en vinterkväll. Hästen frustar ut rök och stampar mot snön med grova hovar. När bjällrorna klingat ut blir det oerhört tyst. Släden gungar till när Johan kliver ned. Innan han hunnit fram till dörren öppnas den. Samtidigt slås en skev och utdragen port av gyllene ljus upp över snön. En man sträcker ut en hand mot Johan som drar av sig handsken och skakar den kraftigt.

”Bokhållare Becker, förstår jag”, säger Johan hjärtligt och högt, med en särskild sorts bullrande röst som han reserverar för andra män av en viss klass.

”Jägmästare Grip ska vara välkommen till Helö.”

Männens andedräkter lyfter i moln mot stjärnhimlen. Bokhållaren vänder sig mot Magdalena. I motljuset från huset ser hon honom inte riktigt.

”Fru Grip. Jag hoppas resan inte varit alltför besvärlig?” Nu hörs det tydligt att han bryter på tyska. ”Damerna först. Ni är säkert hungriga? Jag ber jungfrun värma lite mat åt er. Vad önskar ni att dricka?”

En förstuga, inte mycket varmare än utomhus, leder vidare in i en tambur. Magdalena studerar den besviket. Väggarna pryds av vardagliga, praktiska ting: en bössa, en nyckelknippa på en krok. Bokhållaren pekar och berättar att åt vänster ligger växtrum och skrivrum. Från skrivrummet finns en dörr in till serveringsgången, som man även ser rakt fram från där de står. Från serveringsgången når man även köket, rakt fram, och bokhållarens rum, snett till höger, och så matsalen – Magdalena ser en skymt av ett dukat bord.

”Och det är i den änden av huset man har iordningställt ett rum åt er. Innanför salongen.”

Medan bokhållaren galant tar emot Magdalenas kapp och hatt noterar hon en smal dörr i tamburens vänstra hörn. Han berättar att där innanför finns en trappa upp till övervåningen, som är igenbommad.

”Förvaltaren brukar hålla den stängd vintertid, för värmens skull. Men fru Grip ska inte vara orolig, jag är säker på att hon ska finna nedervåningen rymlig nog.”

På matsalsskänken står en jardiniere med hyacinter i. De sprider en bedövande doft över rummet. Över bordet hänger en rätt anslående ljuskrona.

”En vacker krona”, anmärker Magdalena, och nickar leende mot bokhållaren, ”och vilken praktfull spis.”

Han drar ut stolen åt henne. När Johan dyker upp mittemot försvinner hennes leende. Han känner henne tillräckligt väl för att förstå att hon är missnöjd med huset. Han ser menande på henne: hon måste sköta sig.

Nu får hon tillfälle att studera mannen de ska dela huset med. Hon undrar hur det kommer sig att han bor ensam, att han inte är gift. Han är lång och mager. Stråk av silver glimmar i hans mörka hår. Runt halsen bär han sidenkravatt, skinande violett. Han ser på Johan och harklar sig.

”Så”, säger han, ”mitt rum ligger alltså vägg i vägg med ert.”

Det blir tyst. Någon borde förstås genast ha svarat något skämtsamt, eller ställt en artig motfråga, hur länge bokhållaren har bott i huset till exempel. Men varken hon eller Johan gör det.

”Maten tycks visst dröja”, säger Johan.

”Åh”, utropar bokhållaren, ”era stackare, ni måste vara utsvultna.”

”Inte då”, invänder Johan. ”Vi hade ett par härliga smörgåsar med oss på tåget. Med både ost och kött.” Han nickar mot Magdalena, som svarar med en bekräftande nick och ler mot bokhållaren. ”Det är ni som fått vänta på kvällsmaten”, fortsätter Johan.

”Faktum är”, svarar bokhållaren, ”att jag redan har ätit.”

Strax efter det skyndar jungfrun in – en trind liten sak. Förklädet smiter hårt åt om midjan. Hon serverar hastigt, sillbullar med korintsås. När hon håller svagdricka i glasen kommer hon för nära; Magdalena ska just lyfta besticken från bordet när deras händer stöter i varandra så glaset närapå välter. Magdalena vänder sig och ser på henne med smala ögon. Flickan har egentligen avundsvärt antika drag – mandelformade ögon, en rak näsa, en välformad amor-båge – men dessvärre placerade i ett ansikte alltför stort och klossigt. Avståndet mellan ögonbrynens vingspetsar och tinningarna är för långt, och mellan munvikarna och käkarna ryms ett helt ingenmansland. Men läpparnas färg är vacker. Hon ser frisk ut. Jungfrun ser ned och rodnar. Blodfylld. Magdalena mulnar.

”Önskar herrskapet något annat?”

Jungfruns röst är svag. Johan ser sig roat omkring, från Magdalena till bokhållaren och tillbaka.

”En liten punsch vore väl inte dumt efter maten?”

Nu sliter vinden i granarna där ute så häftigt att de måste buga sig för dess kraft, och inne i den lilla salongen riktigt dånar det i kakelugnen. Rummet är plottrigt, fullt av tavlor någon annan har valt – gamla och dysstra. På väggen mittemot Magdalena sitter ett litet porträtt i tjock ram. Det föreställer en ung kvinna med ett guldhjärta om halsen. Hon ser rakt på Magdalena med stora, ljusa ögon. Magdalena är mjuk i kroppen av spriten, men ryggen är fortsatt rak där hon sitter, långt ut på en lejongul kanapé. Punschen serverade jungfrun varm. Märkligt, att en så ung flicka har så gammalmodiga vanor. Men så bor hon ju långt från närmaste stad. Magdalena hade velat packa upp sina block och pennor, men det har det ännu inte funnits tillfälle för. Det kryper av rastlöshet i händerna. Johan har fattat posto framför ugnsluckorna. Han vaktar elden, rör om med eldgaffeln. Bokhållaren sitter i fåtöljen under fönstret mot gården, med det ena benet ledigt slängt över det andra. Han ser närmast kokett ut. Hans röst är djup och humoristisk, men han berättar om sin hemstads medeltida historia och det är inget vidare fängslande. Johan hummar dock med visst intresse. Det var länge sedan någon annan sa något. Det kryper i kroppen. Magdalena tänker och tänker. Vad vore en verkligt livfull och intressant fråga? Till slut, i ett sällsynt andrum i bokhållarens harang, passar hon på, fastän hon ännu inte riktigt vet vart hon är på väg.

”Är ni mycket ute i naturen, herr Becker?”

Han fryser i position och mimik, ögonen och den öppna munnen är frågande, halvt leende. Med en nästan omärklig, ryggande rörelse markerar han att hon precis

gjort något opassande, eller stötande, eller överraskande. Det händer henne ofta att människor reagerar så, hon vet sällan hur hon ska tolka det.

”I naturen, frun?” Bokhållaren småskrattar overseende, vänd åt Johan till. ”Det var verkligen tvära kast. Är fru Grip alldeles ointresserad av historia?”

Johan svarar i hennes ställe.

”Det är hon.”

”Jag förstår. Jag får dessvärre sällan tillfälle att vara ute i naturen. Mitt arbete fjättrar mig vid skrivbordet morgon till kväll.”

”Min hustru är mycket förtjust i naturen”, säger Johan och plockar fram sin pipa. ”Hon målar av den, hon filosoferar kring den – men hon är inte gärna i den.” Männen skrattar. Magdalena höjer hakan och sänker blicken. ”Jag har försökt att väcka ett trädgårdsintresse i henne”, fortsätter Johan. ”Men, se den gubben går inte. Inte gör det mig något, egentligen, det är ganska trevligt att få bestämma allting själv. Men nog hör det kvinnligheten till, att bry sig åtminstone något om blommor?”

Johan stoppar pipan, noggrant och omständligt. Bokhållaren inspireras att plocka fram sin egen. Golvuret i tamburen slår elva slag som ekar genom huset. När det sista slaget ljuder kommer jungfrun in.

”Önskar ni något mer att dricka?”

Bokhållaren sträcker fram sitt glas. Magdalena gör en ansats att göra detsamma, men får en blick av Johan.

”Nu slog tröttheten till, är jag rädd.” Hon trycker fingerspetsarna på högra handen lätt mot tinningen.

Piprök glider långsamt över det tomma matsalsbordet, likt mjölk i vatten. När Magdalena passerar sätter hon virvlarna i rörelse. Hon fortsätter till tamburen, utom synhåll. Där är det kylslaget och fuktigt. Hon går vidare in i det mörka växtrummet. Utan förvarning slår ett minne till med full kraft och får naveln att dras mot ryggraden av vända; det av vännerna i Stockholm efter att hon kommit till sans. Suss chockerade min, Lovisas äcklade, prinsessan K som bet sig i läppen av exaltation – och Johan, rödblossen, ögonen blanka när han vek undan med blicken.

Hon motar undan tankarna och studerar rummet. Hela ena väggen är täckt av fönster som vetter ut mot gårdsplanen. Där ute kränger vintergatan över snö och skog. Här inne doftar det av jord och robust växtlighet, men med en sur och jolmig underton – inte kan väl jungfrun ha använt gödsel inomhus? I väggen till höger finns en smal dörr. Säkert leder den in i en garderob. I nästa rum blänker ett skrivbord i mörkret. Detta är skrivrummet. Att här inne finns många böcker känns direkt, ljud och luft ändrar karaktär. Magdalena letar sig vidare.

Jungfrun vänder sig genast bort från disken när hon hör dörren till köket öppnas. Hon niger snabbt med rotborsten i handen, men upptäcker att den droppar på golvet och kastar den snabbt i vasken. Magdalena nickar till hälsning.

”Vad heter hon?”

”Annie, frun.”

Annie – det låter som en molnslinga, något följsamt och högtflygande, inte som den här trubbiga, tunga gestalten.

”Och vad mer?”

”Andersson, frun.”

”Kommer hon härifrån trakten?”

”Ja.”

Magdalena stramar upp sig.

”Vill hon vara snäll att visa mig till avträdet?”

Annie niger igen och ler förtroligt. Nästan som om hon umgås med en väninna. Hon skyndar förbi sin nya husfru med en blick som betyder att hon ska följa henne.

”Frun slipper gå ut på gården”, säger Annie över axeln när de passerar igenom skrivrummet och in i växtrummet. ”Förvaltare Moberg har nyligen låtit installera en garderobsklosett.”

Hon öppnar vad Magdalena tog för en garderob. Där inne syns en tråkloss med zinkrör förbundet med friska luften utanför huset. Men all stank förmår röret inte leda bort. Här står förklaringen till odören i växtrummet. Jungfrun tränger sig in. En tändsticka dras mot ett plån och det blir ljust. Hon ser nöjt på frun, som inte rör en min.

”Vill hon vara snäll att ställa in varmt vatten till tvättfatet?” ber Magdalena kort.

Annie niger och går. Magdalena pressar sig in. Dörröppningen är inte gjord med kjolar i åtanke, och när hon drar upp sina fyller de ut hela utrymmet. Sitsen är kall. Det är första gången på mycket länge som hon är ensam. Bakom ryggen hörs snart slammer från porslin och bestick, ljudet av vatten.